Przesyłka opłacona ryczałtem.

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams – „ŪKININKĄ"
Vaikams – „VARPELĮ"

Nr. 13 | Vilnius 1938 m. birželio 14 d. | Pirmi metai

Šiame numeryje

IR VOKIETIJA SUVALDOMA

Paskutinieji įvykiai, susiję su Čekoslovakija, ne vieną padrąsina be baimės žiūrėti į ateitį.

Gyvename neramius laikus. Spaudoje dažnai randame žinių apie gresiantį pavojų taikai. Daugiausia kalbama apie Vokietiją, kaipo taikos ardytoją. Ir tikrai, nuo to laiko, kai Vokietijoje įsivyravo hitlerininkai, Europa ne kartą buvo sukrėsta neramiomis žiniomis. Tik atsiminkime Vokietijos atsisakymą mokėti kontribuciją — reparacijas, kariuomenės padidinimą, Saaros plebiscitą, Pareinės krašto užėmimą, Austrijos prisijungimą. Kiekvienas šis įvykis sukrėsdavo išvargintą Europą, įvarydavo nemaža baimės, kad štai kilsiąs karas, kuris galįs virsti pasauliniu gaisru. Visi šie įvykiai pasibaigdavo Vokietijos laimėjimu, — ir viskas nurimdavo. Ir atrodė, kad tokiems Vokietijos laimėjimams nebūsią galo, kad po kiekvieno tokio įvykio Vokietija išeisianti stipresnė ir baisesnė savo kaimynams. Ir kodėl jai taip sekėsi?

Vokietijos politikai, reikia pripažinti, gudrūs ir drąsūs žmonės. Jie kiekvieną svarbesnį pasistūmėjimą padarydavo po ilgesnio svarstymo ir susilaukę patogaus momento. Kai tas momentas ateidavo, jie nepabūgdavo popierinių grąsinimų ir drąsiai stodavo savo sumanymų vykdyti. Patogus laikas jiems ateidavo tuomet, kai tarp Anglijos ir Prancūzijos vienybė būdavusi atsipalaidojusi. Tai buvo tuomet, kai vokiečiai emė Saaros kraštą, Pareinės sritį, Austriją. Tuomet Anglijos ir Prancūzijos santykiai buvo gana atšalę. Prancūzijoje besikartoję vyriausybių atsistatydinimai tų santykių necementavo. Austrijos prisijungimas nugąsdino, pagaliau, ir Angliją. Ji pajuto, kad Vokietijos galybė galinti išaugti į daug baisesnę jėgą, negu Vokietija turėjusi ją prieš Didįjį karą. Tai pamatė ir prancūzai. Jų premjeras Deladieras ir užsienių reikalų ministeris Bonetas buvo nuskridę Londonan tartis dėl susidariusios padėties Europoje. Šį kartą pasitarimų išdavos buvo nemažos.

Po Austrijos žlugimo subruzdo Čekoslovakijos vokiečiai. Jų bruzdesio tikslas — prisijungti prie Vokietijos, kaip tai buvo padarę Austrijos vokiečiai. Prie Vokietijos ir Čekoslovakijos sienų pradėjo burtis kariuomenės. Vienas neatsargus žingsnis — ir karo pašvaistė būtų nušvietusi Europos padangę. Atrodė, kad karas neišvengiamas, kad jo norinti Vokietija. Ir staiga ta pati Vokietija pirmoji nurimo. Kas ją, kuri iki šiol mokėjo eiti tik priekin, privertė pasukti atgal?

Čekoslovakija, kai tik pradėjo bruzdėti jos vokiečiai ir jos pasienyje atsirado Vokietijos kariuomenė, nepabūgo ir stūmė savo kariuomenę priešą pasitikti. Vokietija pamatė, kad jos čia niekas neišeis su gėlėmis pasitikti, kaip tai buvo Austrijoje, kad Čekoslovakija stos ginti savo sienų. Tai buvo pirmoji jėga, privertusi Vokietiją pasitraukti iš kovos lauko.

Tuo pat metu, kai Vokietija rengėsi pulti Čekoslovakiją, Prancūzija paskubėjo pareikšti, kad ji stosianti ginti sąjungininkę, jei vokiečiai peržengsią sieną. Anglija premjero Čemberleino lūpomis parėmė Prancūziją, pranešdama Vokietijai apie savo pasiryžimą padėti Prancūzijai, kai šį išeisianti gelbėti Čekoslovakijos. Tokio vieningo Anglijos ir Prancūzijos nusistatymo Vokietija nesitikėjo. Tai ir bus antroji jėga, kuri privertė Vokietijos politikos vairuotojus pagalvoti, kas laukia jų tėvynę, kai jie įvelsią ją į karą už Sudetų vokiečius.

Iš šių įvykių galima pasidaryti tokia išvada:

Vokietija laimėjo ir galės laimėti, jei Anglija ir Prancūzija nemokės eiti išvien, tačiau Vokietijos pasisekimai tuojau pasibaigs, kai tos dvi valstybės laikysis vieningai. Taigi, reikėtų palinkėti, kad jų žingsniai būtų visuomet suderinti.

Prie šios priežasties reikėtų pridėti ir antroji: labiausiai suinteresuota valstybė turi parodyti, kad tikrai esanti pasiryžusi ginti savo laisvę.

Vadinasi, dar esama jėgų kurios gali suvaldyti šių dienų Vokietiją.

Min. Lozoraitis apie Lietuvos Lenkijos santykius

Lenkų spaudoje yra toks PAT pranešimas:

Lietuvos užsienių reikalų ministeris Lozoraitis, atvykęs Rygon, priėmė spaudos atstovus ir per pasikalbėjimą pareiškė tarp kita, kad Lenkijos-Lietuvos santykiai vystosi normaliai ir ligšiolinių derybų išdavos yra patenkinamos. Derybos dėl prekybos jau gerokai pasistūmėjusios priekin ir netrukus būsiančios pabaigtos. Departamento direktorius Norkaitis nuvyksiąs Varšuvon pasirašyti Lenkijos-Lietuvos prekybos sutartį.

Lietuvos vyriausybės žygiai geriems kaimyniškiems santykiams su Lenkija sudaryti visos lietuvių visuomenės palankiai sutinkami.

Valstybės Prezidentas vyksta Italijon

Lenkų spaudoje pasirodė žinių, kad Valstybės Prezidentas prof. I. Moscickis rengiasi kuriam laikui išvykti į Abaciją, Italijos kurortą.

Jo kelionė neturi jokių politinių tikslų, jis nepasimatys nė su vienu atsakinguoju politiku, užsienių reikalų min. Bekas jo nelydės. Valstybės Prezidentas ieškosiąs ten vien poilsio.

Prasidėjo Seimo sesija

Birželio 10 d. prasidėjo nepaprastoji Seimo sesija. Jos atidaryme dalyvavo ir premjeras Slavoi-Skladkovskis. Pirmojo posėdžio metu buvo perskaityti visi įstatymų projektai, kurios turės apsvarstyti Seimas. Jie tuojau perduoti komisijoms. Buvo patiekti vyriausybei ir keli paklausimai-interpeliacijos. Jų tarpe yra viena, kuri liečia mūsų kraštą, būtent: dėl iždo ministerijos įsakymo imti pelno mokestį nuo vasaros (sezoninių) darbininkų uždarbio.

Įstatymų projektų tarpe svarbiausias įstatymas apie rinkimus į valsčių savivaldybes. Rinkimų ordinacijoje (tvarkraštyje) norima padaryti gana svarbių atamainų: rinkimai būsią slapti, jų kontrolėje galėsią daugiau dalyvauti visuomenės atstovai, administracijai būsianti dedama pareiga stropiau pranešdinėti rinkikams apie rinkimų terminus ir t.t.

Trumpos žinios

— Prancūzijos socialistų kongresas jau pasibaigė. Jo kairysis sparnas nepritarė priimtai rezoliucijai ir rengiasi atskilti ir kurti naują partiją.

— Birželio 7 d. Paryžiuje dešiniosios partijos sušaukė mitingą, kuriame dalyvavo apie 40 tūkstančių žmonių. Mitingo priimta rezoliucijos, kuriose tarp kita reikalaujama greičiau susitaikyti su Italija ir Ispanijos nacionalistais.

— Anglija ir Amerika jau susitarė, kokio didumo bus galima statyti karo laivai. Dabar jos pradės statyti 45.000 tonų talpumo laivus. Tokio didumo laivų iki šiol dar nebuvo.

— Turkijoje paskelbta amnestija politiniams kaliniams. Jos spauda didžiuojasi, kad Turkija vienintelė valstybė, kurioje nėra politinių kalinių, ir kad revoliucija joje atsėjo visai be kraujo praliejimo.

— Sukilimas Meksikoje dar nenuslopintas. Sukilęs gen. Cedilijo ne tik nesuimtas, bet dar graižosi suimti prezidentą Kardeną.

— Sov. Rusijos spaudoje pasirodė žinių, kiek kuri cerkvė Maskvoje turi pajamų. Pasirodo, kad kai kurios jų per metus surenka po kelis šimtus tūkstančių rublių. Šis reiškinys be galo erzina komunistus bedievius.

Vokietijos lenkų memorialo atgarsiai

Mes pereitą kartą rašėme, kad gyvenų Vokietijoje lenkai kreipėsi į vidaus reikalų ministerį Friką su platu memorialu, kuriame išdėstė visas skriaudas, jiems vietos administracijos daromas. Tuo memorialu susidomėjo pirmučiausia lenkų, o vėliau ir užsienio spauda. Ilgiausiai tylėjo vokiečių laikraščiai.

Šiomis dienomis juose pasirodė oficialios vokiečių agentūros pastabos dėl memorialo išdėstytų faktų. Kaip pažymi lenkų spauda, pastabose stengiamasi sugriauti memoriale aprašytieji faktai ir, be to, nurodyta, kad vokiečių administracija santykyje su lenkais ir kitomis tautinėmis mažumomis laikosi išleistų įstatymų raidės, o tie įstatymai yra ne kas kita, kaip pamėgdžiojimai įstatymų, kurie veikia ir Lenkijoje ir taikomi vokiečių tautinei mažumai.

Žemės drebėjimas Belgijoje

Birželio 11 d. patį vidudienį Belgijoje įvyko žemės drebėjimas. Drebėjimo centras buvęs į vakarus nuo Briuselio. Pačiame Briuselyje sugriuvo vienas didelis namas, keli apiro. Užmuštų nėra, tačiau nemaža sužeistų.

Drebėjimas buvo juntamas Olandijoje, Prancūzijoje ir Anglijoje. Čia jis buvo silpnesnis, kai kur tik vos juntamas.

Po keturių valandų drebėjimas pasikartojo. Gyventojus miestuose apėmė baimė, jie renkasi gatvėse ir bijo eiti į namus.

Tai negirdėtas daiktas, kad šioje Europos vietoje būtų žemės drebėjimai.

Abisinai taikosi su italais

Abisinijos valdytojo pavaduotojas Teruči šiomis dienomis buvo priėmęs abisinų didikus.

Koptų Bažnyčios galva visų susirinkusių vardu perskaitė padėkos adresą Italijos vyriausybei už jos pastangas nešti civilizaciją abisiniečiams, tautinių papročių gerbimą ir apie 1000 ištremtųjų sugrąžinimą.

Po jo kalbėjo aukščiausias mužulmonų dvasiškis ir taip pat dėkojo muzulmonų gyventojų vardu už lygių teisių jiems suteikimą.

Kaip matome, abisinai didikai pradeda apsiprasti su susidariusia būkle, tik toli gražu ne visi.

„Jaunosios Lietuvos" suvažiavimas

Jau 11 metai Lietuvos Valstybėje veikia tautiškojo jaunimo organizacija „Jaunoji Lietuva". Nuo 1935 metų ji yra persitvarkiusi naujais pagrindais ir savo veikimą jau yra išplėtusi visame krašte. Dabar „Jaunoji Lietuva" veikia 265 apylinkėse ir turi 1.218 skyrių, 420 sporto klubų, apie 150 chorų ir apie 150 didesnių knygynėlių. Praktiškame veikime jaunalietuviai pasižymėjo suvažiavimų, sąskrydžių organizavimu, tautosakos rinkimu, knygų ir laikraščių platinimu, lietuviškos dainos ir tautiškų šokių populiarinimu ir, apskritai, aktyviu dalyvavimu viešame visuomenės gyvenime.

Birželio 12 d. Kaune buvo šios „Jaunosios Lietuvos" skyrių atstovų suvažiavimas. Į jį atsilankę Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, kai kurie ministeriai pasakė sveikinimo kalbas. Be to, sveikino ir įvairių kitų organizacijų atstovai. Suvažiavime buvo padaryta ligšiolinio veikimo apžvalga ir nustatytos tolimesniojo veikimo gairės.

Lengviau žadėti, sunkiau tesėti

Prancūzijoje šiuo metu, kaip žinia, valdžią turi radikalai. Socialistų kabinetas (Bliumo) priverstas buvo pasitraukti dėl finansinių sunkumų, nes parlamentas buvo atsisakęs duoti jam platesnių įgaliojimų ekonominiam valstybės gyvenimui tvarkyti. Deladiero vyriausybė tokius įgaliojimus gavo ir jais naudosis iki rudens.

Radikalų kabineto nepakenčia komunistai, kurių gerokas skaičius yra parlamento atstovų tarpe. Jie, kur tik gali, kenkia Deladierui ir stengiasi sutrukdyti jo darbus.

Po Velykų atostogų parlamentas susirinko trumpai sesijai. Komunistai jos metu pateikė projektus, kuriuos sunku įgyvendinti, bet kurie turi patikti plačioms minioms. Jie, pav., spiria Deladiero vyriausybę padidinti valdininkams algas ir aprūpinti pensijomis visus darbininkus. Žinia, tokie sumanymai randa pritarimo darbininkų ir valdininkų tarpe, jiems komunistai geri, o visi, kas nenori jų pasiūlymų priimti, yra jų priešai. Deladiero vyriausybė iš pastatytų jam spąstų, atrodo, išeis laimingai. Jis, atsakydamas komunistams, paprašė jų nurodyti šaltinius, iš kurių jis galėtų paimti tiems reikalams 8 milijardus frankų. Komunistai privertsti buvo bent tuo tarpu nutilti.

Kitos partijos, dešinesnės už radikalus, ir socialistai palaiko Deladiero vyriausybę. Tad komunistų pasiūlymų, kaipo neįvykdomų, parlamentas tuo tarpu nesvarstysiąs.

Čekoslovakijon grįžta ramumas

Pasitarimai dėl statuto tautinėms mažumoms

Čekoslovakijoje šiuo metu ramu. Žinios apie susirėmimus tarp vokiečių ir čekų neateina. Prasidėjo jau ramus darbas,—tariamasi dėl statuto tautinėms mažumoms.

Premjeras Hodža dažnai tariasi su Sudetų vokiečių atstovais dėl reikalavimų, kuriuos jie yra pateikę Čekoslovakijos vyriausybei. Spaudoje yra žinių, kad tie pasitarimai pasibaigsią sėkmingai. Henleinas tik nuolat važinėja Vokietijon ir iš ten atgal ir pasitarimuose, atrodo, nedalyvauja.

Prie santykių tarp vokiečių ir čekų sušvelnėjimo daug prisidėjo žinia, kad Anglija yra nutariusi atsiųsti į Sudetų kraštą savo stebėtojus. Apskritai, Anglijos susidomėjimas įvykiais Čekoslovakijoje ir jos čekų užtarimas nuramino vokiečius ir privertė juos būti nuolaidesniais.

Lenkų lėktuvai Lietuvos padangėse

Lenkų oro susisiekimo bendrovė „Lot" iki šiol turėjo tiesioginį susisiekimą lėktuvais su Latvija ir Estija, neskrisdama per Lietuvos Valstybės teritoriją. Dabar „Lot" daro žygius, kad jos lėktuvai galėtų skraidžioti stačiai per Kauną, nes toks kelias iš Varšuvos į Rygą ir Taliną būtų žymiai trumpesnis. Dabar tuo reikalu vedamos derybos.

Lietuvos vyriausybė davė leidimą perskristi vienam „Lot" lėktuvui, kuriuo birželio 13 d. nuvežtas į Estijos sostinę Taliną Lenkijos užsienių reikalų ministeris Bekas. Lėktuvas skrido per Kauną. Tuo pačiu keliu ir atgal sugrįš.

NEGANA LIETUVIU TIK JAUSTIS

Pradėkime stačiai nuo tautinės sąmonės. Kas yra tautinė sąmonė arba tautinis susipratimas? Tai yra, trumpiausiai sakant, savo tautautystės žinojimas. Vadinasi, jeigu žmogus yra tautiškai sąmoningas, tai jis ne tik jaučia, bet ir žino, kuriai tautai jis priklauso. Savaime suprantama, kad tautinė sąmonė arba tautinis apsisprendimas yra svarbiausia tautos buvimo sąlyga. Nykstant tautiečiuose tautinei sąmonei, nyksta ir pati tauta. Ir atvirkščiai, kylant tautinei sąmonei, bręstant tautinio atskirumo pajautimui, bręsta ir pati tauta. Žmogus, neturįs tautinės sąmonės, nebūdamas tautiškai apsisprendęs, negali būti veiklus tautos narys. Toks žmogus nesugeba liūdėti, kai jo tauta liūdi, nesugeba ir džiaugtis, kai tauta džiaugiasi. Jam vis tiek kokia laimę ar nelaimę jo tauta pergyvena.

Mūsų krašto lietuvių daugumas yra jau tautiškai apsisprendę, vadinasi, yra tautiškai susipratę. Netrūksta, tiesa, ir tokių, kurie jau nutautę ir atkritę nuo lietuvių tautos kamieno, lygiai kaip išdžiūvusi šaka atkrinta nuo žaliuojančio medžio. Bet vis dėlto tie mūsų kaimo žmonės, kurie jau yra tautiškai susipratę, nuvokia, supranta ir žino, kas yra nelietuviška ir kas lietuviška, sava. Jie aiškiai jaučiasi esą lietuviais. Tai, be abejo, labai sveikas reiškinys, bet ar pakanka vien lietuviu jaustis? Ar pakanka tik žinoti, kad esi lietuvis? Ar gana tik lietuvio vardą nešioti? Ne. To yra maža.

Pats vardas, apskritai imant, dar nieko nereiškia. Nieko taip pat nereiškia sakyti: „aš esu lietuvis". Tai tik tikras vardas, nusakąs, kad priklausai tam tikrai grupei žmonių, kurie vadinasi lietuviais. Juk šiame krašte yra nemaža nelietuvių ar gal nutautėjusių lietuvių, kurie nors ir nieko bendro su tikrąja lietuvyste neturi, bet vadina save lietuviais. Turime taip pat nemaža žmonių, kurie nė žodelio lietuviškai nemoka, bet, žinodami savo lietuviškąją kilmę, laiko save lietuviais ir vienodai su visais lietuviais pergyvena lietuvių tautos tokius ar kitokius įvykius. Vadinasi, negalima pasakyti, kad jie nėra tautiškai apsisprendę, bet kokia iš to išvada? Iš to išeina, kad vardą „lietuvis" nevisuomet atitinka tas pats tikras turinys. Juk esama lietuvių tikrąja prasme, t. y. tokių, kurie turi visas tikrojo lietuvio žymes, bet yra taip pat ir tokių, kurie jaučiasi lietuviais, neturėdami nieko bendro su tikrąja lietuvyste, kurią sudaro ne kas kita, kaip lietuviškoji kultūra — visų pirma kalba, papročiai ir visos tradicijos.

Taigi aišku yra, kad vien jaustis lietuviu dar yra maža. Svarbiausia yra tai, kad lietuvis būtų lietuviu tikrąja prasme, t. y., kad turėtų visas tikrąsias ne tik išorines, bet ir vidujines, atseit, dvasines žymes. Kitaip sakant, lietuvio vardą, lietuvystę turi atitikti tikrasis turinys. Jeigu esame lietuviai, tai ir savotiškos, skirtingos tautinės kultūros. Tuo tiktai tikroji lietuvystė gali skirtis nuo tariamosios lietuvystės, tikras lietuvis nuo tariamojo lietuvio. Lietuvių tauta turi reikšti atskirą kultūrą. Tačiau, kad turėtumėm atskirą kultūrą, turėtume rūpintis savo tautiškos kultūros ugdymu. Ypač mes, šio krašto lietuviai, turėtume rūpintis savo kultūros ugdymu, kad mūsų lietuvystę atitiktų tikrai lietuviškas turinys.

Mūsų sąlygose svarbiausias tautinės kultūros ugdymo židinys yra šeima. *Lietuviškoji šeima yra lietuvių tautos pagrindas.* O kada lietuvio šeima gali būti tikrai lietuviška? Tada, *jeigu šeimoje kalbama lietuviškai.* Mat, kalba yra svarbiausia tautos atskirumo ne tik išorinė, bet ir vidujinė, dvasinė žymė, nes atskira kalba yra pagrindas atskiros dvasinės kultūros.

Lietuvystė turi būti dinamiška, kitaip sakant, ji turi būti judri. Suprantama, kad lietuvystės dinamiškumas pareina nuo pačių lietuvių dinamiškumo arba judrumo. Aiškiau tariant, kiekvienas lietuvis turėtų būti tautiškai judrus, imant konkrečiai, kiekvienas lietuvis turėtų palaikyti viską, kas yra lietuviška, ir viską, kas tarnauja lietuvystės ugdymui. Vadinasi, turėtų palaikyti, saugoti ir gerbti savo kalbą ir tradicijas, turėtų remti ir palaikyti lietuvišką spaudą. Lietuvio pareiga būtų palaikyti lietuviškas draugijas ir siųsti vaikus į lietuviškas mokyklas arba, prisilaikant įstatymais nustatytos tvarkos, lietuviškai mokyti namie. Trumpai tariant, kiekvienas lietuvis turėtų veikliai dalyvauti savo tautos kultūros ugdyme. Tada tik lietuvystę atitiks tikrai lietuviškas turinys. Ypač mūsų kaimas turėtų dabar rodyti daugiau savo iniciatyvos, t. y. daugiau savo, niekeno neraginamo veikimo tautinės kultūros ugdymo srityje.

A. P.

Lietuvių kunigų paruošimo reikalu

Birželio 11 dieną Vilniaus Bazilikoje buvo kunigų šventimai. Į kunigus iššventinta 20 jaunuolių. Bet jų tarpe lietuvių buvo tiktai... du. Turint galvoje mūsų krašto lietuvių ir lietuviškų bei mišrių parapijų skaičių, susidaro visai nejaukus įspūdis. Į Vilniaus kunigų seminariją atvažiuoja ruoštis dvasininkų luomui net iš Lenkijos pietų, Pamarės, o tuo tarpu šio krašto lietuvių jaunimas, pabaigęs gimnaziją, eina ieškoti kitų kelių. Atrodo, kad mūsų krašto lietuviškoji visuomenė neįstengia arba nenori paruošti daugiau lietuvių kunigų.

Bet ar iš tikrųjų taip yra? Kaip žinome, mūsų krašto lietuviai yra katalikai. Kaip tokie, jie į kunigų luomą žiūri palankiai ir, kai yra į tą luomą kandidatų, juos remia ir palaiko. Rodos, dar nė vienas lietuvis dėl skurdo ar lėšų stokos nuo kunigų luomo nesusilaikė ir nė vienas iš kunigų seminarijos neišėjo. Vadinasi, mūsų visuomenė besiruošiančius į kunigų luomą remia ir palaiko ne vien morališkai, bet ir medžiagiškai.

Tad ko čia trūksta? Gal mūsų jaunimas mažai tegauna religinio, katalikiško auklėjimo?

Betgi mūsų labdaringosios įstaigos, kurios moksleivių daugumą auklėja savo bendrabučiuose, iki šiol buvo prižiūrimos tinkamai. Pagaliau ir gimnazijoje religinis auklėjimas, rodos, turi visas reikalingas sąlygas: jos programos ribose išeinami visi reikalingi religinio mokslo dalykai ir, be to, moksleiviai dar turi ir savo grynai religinio pobūdžio kuopelę, kur gali šioje srityje lavintis visai savarankiškai. Vadinasi, atrodo, kad ir šiuo atžvilgiu priekaištų sunku būtų surasti.

O gal mūsų besimokančiam jaunimui trūksta idealizmo? Gal jam rūpi ne religiniai ir ne tautiniai idealai, bet tik medžiagiški išskaičiavimai? Gal jis apie mūsų krašto lietuviškos visuomenės dabarties ir ateities gyviausius reikalus visai negalvoja?

Ir tokie priekaištai sunku būtų taikyti mūsų jaunajai inteligentijai. Gyvenimo praktika jau yra parodžiusi, kad mūsų besimokąs jaunimas, matydamas mūsų visuomenės opius reikalus, yra mėginęs dirbti įvairiose švietimo ir kultūros darbo srityse: kai buvo reikalingi lietuviai mokytojai — mūsų jaunimas ėjo į mokytojus; ėmus nykti mūsų mokyklom, pasidarė reikalingos skaityklos — ir joms vedėjų netrūko; reikėjo palaikyti mūsų draugijų skyriai — instruktorių, paskaitininkų buvo tiek, kiek reikėjo; visuomenė pareikalavo lietuviškų kooperatyvų, pieninių, krautuvių — ir ten pirmiausia ėmėsi darbo mūsų jaunoji inteligentija. Visa tai rodo, kad mūsų jaunimas imasi viešojo lietuviškojo darbo, gerai suprasdamas ir atjausdamas savo visuomenės ir tautos gyviausius reikalus.

Tad kodėl gi mažai tėra tokių, kurie panorėtų būti kunigais?

Į tai mūsų gimnazijos absolventai dažnai pakiša tokį „argumentą": „Lietuvių kunigų maža tereikia ir todėl, tapęs kunigu, priverstas būsi dirbti nelietuviškose vietose ir gyvensi ne sau, ne savo tautai ir visuomenei, bet kitiems, vadinasi, nelietuviams.

Pirmiausia dėl kunigų skaičiaus. Sunku būtų ir tikėti, kad mūsų jaunimas nežinotų, kiek dar mūsų krašto lietuviškoms vietoms reikia lietuvių kunigų. Ar gi nėra žinomi ne kartą Vilniaus arkivyskupo duoti pareiškimai, kad dėl stokos lietuvių kunigų, į lietuviškas vietas jis turįs skirti nelietuvius. Pagaliau, jeigu vienam kitam ir tektų atsidurti ne lietuvių gyvenamose vietose, tai argi jie mūsų tautai ir visuomenei žūtų? Pagaliau argi nereikalingi lietuviai inteligentai ir nelietuviškose vietose? Argi ten visai nereikėtų daryti įtakos, skleisti savo minčių ir ginti bendrų mūsų tautos reikalų? Iš tikrųjų, argi ne gražu ir ne naudinga būtų, jeigu šiandien mes savo inteligentų turėtume visoje valstybėje ir visose jos įstaigose? Be abejo, jeigu taip būtų, šiandien lenkų visuomenė į mūsų tautinius ir kultūrinius reikalus kitaip žiūrėtų.

Taigi ir man norisi čia pakartoti praėjusio „Aido" nr. vedamajame straipsnyje išreikštoji mintis: *Nesvarbu, kur kam teks darbuotis, toli ar arti, svarbu, kad kiekvienas jų jaustųsi savo visuomenės nariu ir kad pagal savo išgales jos gerovei tuo ar kitu būdu dirbtų".*

Man rodosi, mūsų absolventų tarpe neigiamo nusistatymo kunigų luomui nėra; yra tik visai suprantamų ir, pasakykčiau, žmoniškų abejojimų, svyravimų, na, ir vienas kitas „argumentas". O tai nugalėti būtų nesunku. Reikėtų mūsų jaunimas tiktai labiau pažinti, daugiau jam parodyti širdies ir svarbesniais atvejais jam tėvišku būdu nurodyti reikalingas kelias.

Juras.

Minint krikščionystės sukaktuves

(Žiūr. „Aido" 12 nr.).

Svetimšaliai naudojosi beneficijomis ir kitomis dvasininkų privilegijomis, medžioję ir veltui leidę laiką, o lietuvių sielos ganymu maža tesirūpinę. Kas ilgainiui padaryta religinei lietuvių literatūrai, tai padaryta lietuvių kunigų. Bet ir tai pavėluota. Lietuva krikštyta keturioliktame šimtmetyje, o lietuvių kalbos raštas ir knyga tepasirodė šešioliktame, taigi vėlyvos reformacijos metu. Apie du šimtu metų, vadinasi, sugaišta. Mūsų bajorai per tą laiką spėjo tiek pasiduoti lenkų įtakai, kad jų tautinės sąmonės nebeatgaivino nei vyskupo Giedraičio nei kanauninko Daukšos patriotiški žygiai.

Lietuvos krikštu pasinaudojo daugiau Lenkijos, nekaip Lietuvos politika. Bet ar galime už tai kaltinti lenkus? Rodos, tektų versti kaltė patiems lietuviams, kad buvo apsileidę ir nesirūpino savo ateitimi ir tos ateities neįžiūrėjo.

Visai kas kita būtų buvę, jei Lietuva būtų tapusi katalikiška dar ankstyvą viduramžį, dar prieš kryžiaus žygių gadynę, ar bent Mindaugo metu. Ne kariškai, o talkiai, nuoširdžiai, evangeliškai prigydyta katalikybė lietuviams būtų radusi jų pačių tarpe, kaip radosi kitose tautose, savų apaštalų, kurie būtų išugdę lietuvių dvasininkų luomą, galėjusį anksčiau su-

NAŠLYS

(Pabaiga).

Parėjęs namo, Sruoga pasidairė po kiemą ir įėjo į vidų. Nieko čia nebuvo. Tik katė laižė apverstą pieno puodynę. Jis išėjo į sodą. Atsargiai prisiartino prie Anelės ir tyliai atsisėdo šalia jos.

Ji krūptelėjo, atsistojo ir norėjo pasišalinti.

— Na, ar laukei?

Ji nieko neatsako.

— O aš neužmiršau tau lauktuvių parnešti.

Sruoga išėmė iš kišenės kvepiančio muilo gabalėlį, gražiai įvyniotą į paauksuotą popierėlį ir įspaudė Anelei į ranką.

— Aš prašiau—žlugiui skalbti;—pasakė ji šaltai.

— Aš ir to neužmiršau.

Jis žiūrėjo į ją šypsodamas. Paskui pamaži įkišo į kišenę, ištraukė gražius karolius ir laikė juos žaisdamas ir šypsodamas. Kaip jaunas. Anelė dėjosi nieko nematanti. Ji stengėsi žiūrėti į šalį—į vieškelį.

Sruoga atsistojo, priėjo prie jos ir uždėjo karolius jai ant kaklo. Ji keistai šyptelėjo ir čiupinėjo juos, lyg žiūrėdama jų vertės. „Patiko",—galvojo Sruoga ir staiga drąsiai pasilenkė prie jos. Bet ji veikiu judesiu atstūmė jį.

— Ar pašėlai tamsta? — sušuko jau rimtai įpykusi ir smarkiai užsimodama.

— Na, na...—ištarė jis, stengdamasis juoktis į savo apkarpytus ūsus. Kaip geras dėdė, iškrėtęs gudrų šposą.

Prie sodo vartelių jis sustojo ir atsigręžė.

— Ką duosi pietų?

Anelė ėjo į kitą sodo pusę. Muilas ir gražieji karoliai gulėjo numesti ant suolelio.

Sruoga nuėjo arklių perkelti. Pamaži įspaudė į minkštą dobilieną geležinį mietelį ir susimąstęs paglostė linksmai šokinėjantį kumeliuką.

6.

Linus mynė. Visi buvo išėję į pirtį. Namie liko tik šeimininkas ir Anelė.

Ji sukinėjosi apie puodus. Pakūrė ugnį. Jos veidas nuo karštos ugnies raudonavo, kaip bijūnas.

Sruoga atsisėdo gale stalo ir skaptavo klumpėms padus.

Anelė uždangstė puodus ir atsisėdo kojines megzti.

— Netrukus Kalėdos,—pradėjo nė iš šio, nė iš to Sruoga. — Gal pasiliksi ir kitiems metams pas mus?

— Nežinau.

— Kodėl nežinai? Argi tau bloga čia?

Anelė tyli.

— Tiesą sakant, man reikėtų šeimininkės. Be jos namuos ne gyvenimas, — kalbėjo ūkininkas rimtai.

Anelės pirštai ėmė smarkiau judėti.

— Tu dirbi... Bet būtų visai kas kita, jeigu tu žinotum, kad dirbi ne svetimam, o sau pačiai...

Anelė nedrįso pakelti akių.

— Tai kaip gi?

Ji tylėjo.

— Tiesa, manau ūkis ne perdidžiausias, bet vis tiktai... — Aš mylėčiau tave...

Anelė paraudo dar labiau ir nenoroms žvilgtelėjo į jį. Lyg ji pirmą kartą jį būtų pamačiusi. Jai pasirodė juokingi šitie jo žodžiai. Jis mylėtų? Kaip gi jis galėtų mylėti, šis 40 metų našlys?

„Ne ne..." kratė ją mintis. „Bet kodėl? Ūkis, sodas... Šventadieni—juoda brička... „Žiūrėkit, Sruogai važiuoja..." kalbėtų pavydžios kaimo bobos. Jai smagu, kad ji, o ne kuri kita — Sruogienė...

— Juk aš dar nesu toks senas, — kalbėjo Sruoga atsistodamas.— Lyg tu manai, kad kitas tave geriau mokėtų mylėti?

Jis prisiartino, pastovėjo šalia jos ir staiga, suėmęs jos rankas, pabučiavo ją. Net jo dygūs ūsai įdūrė jos švelnutį veidą.

— Na — matai.

— Leiskit... puodas bėga... — sušuko ji pašokdama.

Ji nudengė dangtį ir maišė burbuliuojantį puodą. Ji kaito, stengėsi galvoti, bet mintys bėgo, maišėsi, drebėjo. Ji dėliojo, kilnojo puodus ir negalėjo atsipeikėti.

Kieme sulojo šuo ir taukštelėjo savo grandiniu į sieną.

Už lango ošė vėjas.

„Ūkis... sodas..."

„Ir jis pats dar nieko būtų, jeigu tik dažniau skustųsi..."

Ant įkaitusių blekių šnypštė nutiškusios vandens putos.

7.

Visas kaimas kalbėjo — Sruoga ves savo tarnaitę. Netrukus bus vestuvės. Sruoga jau ir gimines paprašė.

Vieną dieną Sruoga parvežė jai vestuvių suknelę.

— Na, kaip atrodo? — paklausė jis linksmai.

Anelė nieko neatsakė. Ji kažkodėl nė kiek nesidžiaugė. Pavartė ją rankose, pažiūrėjo ir padėjo į skrynią. Užtrenkė sunkų antvožą, senovišką geležim apkaustytą ir išrašytą margais, skraidančiais paukščiais.

Buvo ruduo. Gelto lapai. Po mėlyną orą draikėsi balto šilko siūlai. Įėjo nedrąsiai, lyg nusigandęs. Pasveikino. Anelė krūptelėjo.

— Zigmas? — Ji nušvito visa.

— Ar negaučiau gerti?..

Ji suieškojo švarią stiklinę ir atnešė jam tyro, šalto vandens.

Jis padėkojo. Išgėrė ir nusišluostė ūsus.

Tyla.

Anelė žiūri į jį, paraudusi džiaugsmu. Kaip į senai senai matytą pažįstamą.

— Kur gi tu buvai dingęs? Kur dabar eini?

— Ot...

Tyla.

— Šiandien dar gana šilta diena... Ištroškau beeidamas. — Tyla.

— Girdėjau, netrukus bus tavo vestuvės... — paklausė jis nežiūrėdamas į ją.

Anelei veidas staiga ėmė keistis. Ji ėmė žiūrėti į šalį, pro langą, į laukus. Ten, netoli beržyno dūlinėjo jos busimasis vyras.

Ji pajuto: giliai — krūtinėj — lyg ir sudrebėjo kas. Nežymiai.

Ji ėmė žiūrėti į grindis. Jai pasidarė staiga lyg ir gėda ko.

Nieko neatsakė.

Po valandėlės pakėlė akis ir paklausė:

— Kaip gi tu dabar gyveni?

— Šiaip taip... Radau tinkamo darbo...

— O tavo ranka... ranka?

Zigmas karčiai nusišypsojo. Jis nieko jai neatsakė.

Anelė pažiūrėjo jam į akis. Tos pačios — mėlynos mėlynos — tik truputį liūdnos dabar.

Jis atsistojo pasiruošęs išeiti.

Anelė staiga pajuto keisto, nesuvokiamo neramumo. Jos širdžiai rodėsi, kad jis ruošiasi išnešti iš čia kažką brangų. Kažką, kas dabar taip arti...

Jai pasidarė gaila kažko.

Nežinia, kas vertė ją dar ką nors, ką nors jam pasakvti, paklausti...

Jis pasiėmė nuo stalo kepurę, o ji staiga užmiršo viską ir įgavo nepaprastos drąsos.

— Palauk... Aš norėjau... — Ji sulaikė jį už rankos.

— Zigmai...

— Kas?

— Aš nežinau... Jeigu aš nebūčiau čia likusi šiems metams...

— Na?

— Tai nebūtų ėmę kalbėti, kad aš ištekų...

— Kalbėti?

— Ne, jie pamelavo! Aš neisiu už jo!

Sruoga sėdo vakarieniauti. Valgydamas apsidairė.

— O kur gi Aneliukė?

Pusbernis žvilgtelėjo į berną ir dar labiau pasilenkė ant savo lėkštės.

— Šūktelkit vakarienės.

— Tai kad jos nėra namie, — atsakė bernas, riekdamas duoną.

— ?!..

— Nugi pavakare mačiau apsirengė ir išėjo su tuo Zigmu.

Sruogos rankos lyg ir sudrebėjo. Padėjo šaukštą ir atsistojo. Jis netyčia apsiliejo savo naujutėlę sermėgaitę.

Juozas Lanauskas.

kurti lietuvišką religinę literatūrą. Toji literatūra būtų padėjusi pagrindą mūsų savam raštui, lotynų kalbos įtakoje ugdomam. Kaip kitur, taip ir pas mus, gimtoji kalba būtų tapusi šviesuomenės, o galiausiai ir valstybės kalba.

Bet tai galėjo, rodosi, būti, tačiau nebuvo. Tai tik svajonė, graži svajonė, kuriai įvykti nestigo ir patogių sąlygų. Pirmasis prūsų vyskupas Kristijonas sakęs apie aisčius, kad jie padoriausia ir taikingiausia žmonių padermė, tik gaila esą, kad ne krikščionys. Ir kiti kronistai, rašiusieji apie mūsų senovės vadus, yra pasakę, kad kiti jų krikščionesni už kai kuriuos krikščionis riterius. Vadinasi, lietuvių pagonų dorovės būta aukštos ir ji būtų geriausia dirva krikščionių mokslui tarpti. Tiesa, svetimšaliai kronistai yra prirašę ir piktų žinių apie Pabaltijo gimines. Bet tai prasimanymai priešų, norėjusių pateisinti savo nepateisinamus darbus pagonų žemėje. Ar ne taip ir šiandien daro tie, kurie griebiasi smurto nieko nedėtiems kraštams, pavergti? Norėdami pulti, pirma juos išniekina ir patys save išsigina. Ten ir ten esą blogą, o jie ginklu visą geriau ir kilniau sutvarkysią. Panašiai elgėsi ir evanturistai riteriai, anuomet vykę kariauti Pabaltijo kraštuosin.

Pradžioje esu pasakęs, kad krikštas daugiausia lėmė lietuvių buitį. Tai tiesa. Katalikybė Lietuvoje pergyveno reformacijos metą, o Rusijos valdžioje mums esant sėkmingai atsispyrė rusinimo politikai, ir tuo savo atsparumu išsaugojo lietuvių tautą sveiką. Minėdami šiandien Lietuvos krikšto sukaktį, turėjome progos žvilgterėti jos praeitin, kuri, kaip juntame ir matome, labai skiriasi nuo dabarties, mūsų gyvenamos. Lietuva vėl laisva, jokiais artimais ryšiais nesuvaržyta su vienu ar kitu kraštu. Bet ji tik maža dalis buvusios mūsų Didžiosios kunigaikštijos. Ir Bažnyčios santykis su Valstybe nebe toks, koks anuomet yra buvęs. Kaip kitur, taip ir pas mus jame yra daug kas pakitę. Meno, mokslo ir daug ko kito iš bažnytinės srities pateko Valstybės sritin. Bažnyčia, nebetekusi pasaulinės valdžios, vis dėlto paliko didis veiksnys tautos gyvenime. Ji drauge su valstybe dalyvauja tautos auklėjime, taigi tebelemia ir dabar jos buitį ir jos ateitį. Iš tokio abiejų veiksnių santykių eina didis uždavinys: derinti Bažnyčios darbą su Valstybės darbu, laikyti reikiamą jų pusiausvyrą kiekviename tautos žygyje, žinoti ribą, kas yra Bažnyčios ir kas Valstybės. Armonija, santarvė, o ne priešingumai turi vadovauti sakytam uždaviniui. Amžinasis gyvenimas ir žemė, sub specie aeternitatis ir sub specie temporis — abu mastu skirtingu, bet ne prieštaringu. Tikėkime šią iškilmingą valandą, kad taip gali būti ir kad taip bus. Tatai nuo mūsų priklauso. Iš tautos į amžiną gyvenimą, o tauta žemėje. Mylime savo žemę ir, ją saugodami bei gindami, nepamirštame krikščionijos idealų. iš protėvių paveldėtų, gyvenime auklėjamų".

Lietuvių kalbos skiltis

Šis tas apie dalyvius

Savo kalbos meilę reiškiame kaip mokėdami: raginamės gražiai lietuviškai galvoti ir šnekėti namie, viešose vietose, svetur išvažiavę uždarbiauti ir t. t. Tą meilę norime reikšti ne tik žodžiu, bet ir darbu. Tad labai malonu, kad „Aido" Redakcija, įsivedusi lietuvių kalbos skiltį, teikia savo skaitytojams ir bendradarbiams kalbos mažmožių pasiskaityti, tuo būdu duodama progos kelti aikštėn vieną kitą įsišaknijusį mūsų tarpe šalintiną kalbos trūkumą.

Kalbos dalykų „skiltininkai", kad ir be tam tikros sistemos savo straipsnelius rašydami, rodos, visai gerai galės pasidalyti su skaitytojais kalbos aktualijomis ir siekiamąjį tikslą atsieks.

Jau seniai pastebėjęs spaudoje šiokių tokių netobulumų dalyvių kalbos srityje, tariuosi ir aš šiuo straipsneliu patarnausiąs kai kuriems skilties skaitytojams, iškeldamas dalyvių vartojimo reikalą bei prasmę.

Kas tai yra dalyvis? Dalyvis — tai tokia veiksmažodžio forma, kuri reiškia iš veiksmo kylančią daikto ypatybę, pvz., r ā š ą s, s k a i t ą s, r ā š ę s, s k a i t ę s, s k a i t ý d a v ę s, r a š ý d a v ę s, s k a i t ý s i ą s, r a š ý s i ą s, s k a i t o m a s, *rāšomas*, s k a i t ý t a s, r a š ý t a s, s k a i t ý t i n a s, r a š ý t i n a s; s k a ĩ t a n t i, r ā š a n t i, s k a i č i u s i, r ā š i u s i ir t. t.

Tuos dalyvius, kurie žymi daiktų ypatybes, galime ir būdvardžiais vadinti. Sudaryti iš veiksmažodžių, dalyviai turi kai kurias veiksmažodžių ypatybes, laikus ir rūšis. Turėdami būdvardiškų ypatybių, dalyviai kaitomi dar linksniais, giminėmis ir skaičiais.

Tų mūsų krašto tarmių atstovai, kurių gimtinėje dalyvių kalba labiau įsigalėjusi, išėję į inteligentus, moka dalyvius vartoti žodžiu ir raštu visur, kur galima ir reikia. Bet yra ir tokių lietuvių, kuriems savo minčių reiškimo būdas dalyviais yra gana neįprastas. Ir todėl šių pastarųjų reiškiamos dalyvių forma mintys dažnai esti, anot lietuvių, nei į tvorą, nei į mietą. Imkime pavyzdį. Sakysime, korespondento suklaidintas, laikraščio bendradarbis *x* ima ir parašo nemalonų straipsnelį, kuriuo įžeidžia poną *y*. Šis, nepatenkintas žinute, išaiškina dalyką ir prašo klaidingą žinią atšaukti. Kitame laikraščio numeryje ponas *X* parašo maždaug šitaip: *sužinojęs, kad taip iš tikrųjų nebuvo, aš atsiprašąs poną Y ir pasisakąs buvęs korespondento suklaidintas. Todėl dabar pranešąs ir t. t.*

Šitoks atitaisymas tikrai sunku suprasti. Jis būtų suprantamas tuomet, jei ne ponas *X*, bet *kas kitas* (pvz., ponas *Z*) būtų įžeidęs poną *Y*, o ponas *X* praneštų savo skaitytojams, kad *tas kitas* dabar jau atsiprašąs poną *Y*. Tokiu atveju ponas *X* visai teisėtai galėtų maždaug šitaip pranešti savo skaitytojams: *girdėjau, kad ponas Y buvo neteisingai pono Z poinformuotas, bet sužinojęs klaidingai pasielgęs, kaž kokiame laikraštyje jau atsiprašąs poną Y ir pasisakąs buvęs korespondento suklaidintas...*

Čia šios žinutės autorius *X* kalbėtų ne savo vardu. Bet kada *X* kalba pats už save ir pats atsiprašo, tai turėtų rašyti šitaip: *Sužinojęs, kad taip iš tikrųjų nebuvo, atsiprašau ir pasisakau buvęs korespondento suklaidintas. Todėl dabar pranešu ir t. t.*

Iš to, kas čia pasakyta, rodos, turėtų būti aišku, kad dalyvius galime vartoti visų pirma referuodami, atpasakodami ne savo, bet kieno kito nuomonę, mintį, kalbą. Tai vienas nuotykis. Tų nuotykių yra ir daugiau. Bet apie visus juos čia rašyti nebus vietos. Yra žinoma, kad mūsų liaudies kūryboje apstu dalyvių, pvz.: ...G a i d y s, i š l a i k y t a s p e r d e v y n e r i u s m e t u s, s u d e d ą s k i a u š i n į, i š k u r i o g a l i m a e s ą i š p e r ė t i a i t v a r a s. A i t v a r a s p a p r a s t a i g y v e n ą s a n t t r o b o s l u b ų i r n e š ą s š e i m i n i n k u i v i s o k i a s g ė r y b e s... Taip pat pasaka apie du brolius gudrius, o trečią kvailutį dalyviais papasakota tikrai pasakiška ir skambi Dalyviai yra mūsų kalbos turtas, kurio kiti gali mums pavydėti. Todėl pravartu savo turtą tiksliai ir gerai vartoti, pravartu jo nešvaistyti, kur nereikia.

Užbaigsiu dar viena pastabėle. Kai kas yra įpratęs neteisingai rašyti moteriškosios giminės būtojo kartinio laiko dalyvius. Rašo, pavyzdžiui, *nešiusi*, *mezgiusi*, bet *rašusi, prašusi* ir t. t.

Ča žinotina, kad veiksmažodžių, turinčių būtojo kartinio laiko kamiengalyje-*ė*, būtojo kartinio laiko dalyvių mot. gim. galūnė-*usi* eina po minkšto priebalsio (rašomas minkštinamasis ženklas *i*). Toks minkštas priebalsis lieka ne tik tų dalyvių mot. giminės formose, bet ir vyr. giminės visuose linksniuose, pvz.: *rašiusio, rašiusiam* ir t. t.

Praktiškai lengva tos rūšies dalyvių rašymą dar šitaip atskirti. 1-sios asmenuotės veiksmažodžiai, kurių esamojo laiko 3-ojo asmens galūnė-*a*, moteriškosios giminės būtojo kartotinio laiko dalyvyje turės kietą galūnę, be-*i*, pvz.:

Suka—sukusi, sukusiai, sukusiam, neša—nešusi (ne nešiusi!), *nešusiai, nešusiam, kasa* (nuo kasti) — *kasusi, kasusiai, kasusiam.*

3-osios asmenuotės veiksmažodžiai, kurių esamojo laiko 3-ojo asmens galūnė-*o*, moteriškosios giminės būtojo kartinio laiko dalyvyje turės galūnę-*iusi*, pvz.:

rašo — rašiusi, rašiusiam,
prašo — prašiusi, prašiusiam,
kaso (nuo kasyti) — *kasiusi, kasiusiai.*

V. M.

KORESPONDENCIJOS

Varšuva. *Uždrausta leisti lietuviškas žurnalas.* Šiemet gegužės 21 dieną Varšuvos gyventojas Kazys Umbražūnas įteikė vietos Vyriausybės Komisarui deklaraciją, kad jis, pasiremdamas veikiančiu spaudos įstatymu, norįs leisti Varšuvoje lietuvių kalba dvisavaitinį žurnalą „Tautą". Birželio 3 dieną K. Umbražūnas gavo neigiamą atsakymą. Vyriausybės Komisaras savo rašte uždraudė leisti „Tautą" todėl, kad, esą, Varšuvoje kažkas kitas panašaus pavadinimo žurnalą sumanęs leisti anksčiau.

Pernai K. Umbražūnas norėjo Varšuvoje leisti lietuvių kalba žurnalą „Šviesos Kelią", bet panašiu būdu ir tada jam buvo uždrausta. Buvo apeliuota Vidaus Reikalų Ministerijon, iš kur atsakymo iki šiol dar negauta. *S.*

Šklėriai. Gardino apskr. *Prašo, kad vėl būtų atidarytos lietuvių draugijos.* Anksčiau mūsų kaime veikė „Ryto" Draugijos pagrindinė mokykla, Liet. šv. Kazimiero ir Liet. Ūkio draugijų skyriai ir „Ryto" skaitykla. Iš to mes turėjome daug naudos. Mūsų vaikučiai lengviau galėdavo gimtąja kalba pasisavinti mokslo žinias, o jaunimas ir vyresnieji veikdavo susibūrę į draugijų skyrius. Dabar, kaip žinia, tos lietuvių draugijos yra uždarytos.

Mes, šio kaimo gyventojai, norėdami vėl turėti tą patį, ką turėjome, šio mėnesio 3 dieną nusiuntėme Lenkijos Ministeriui Pirmininkui gen. Slavoi - Skladkovskiui prašymą, kuriame suminėjome užmegstus Lenkijos Valstybės su Lietuvos Valstybe diplomatinius santykius ir prašėme atitinkamais sprendimais paveikti, kad vėl būtų atidarytos lietuvių draugijos: Liet. Švietimo Draugija „Rytas", Liet. šv. Kazimiero D ja, Liet. Labdarybės D-ja ir Liet. Ūkio D-ja. *K.*

Varėna. *Pamaldos, įstaigos, įmonės.* Varėnos parapijos žmonių daugumą sudaro lietuviai. Lenkai daugiausia yra valdininkai, mokytojai ir policija.

— Pamaldos šios parapijos bažnyčioje suskirstytos šitaip: vieną sekmadienį būna giedojimai lenkiški, kitą — lietuviški. Lietuviams skirtose dienose vienos mišios būna lenkams ir kartu būna lenkiškas pamokslas. Lenkų dienoje būna tiktai lietuviškas pamokslas.

— Dabar Varėnoje taisomas plentas, kuris eina į antrąją Varėną (Lietuvos Valstybėje). Kalbama, kad netrukus iš čia į aną pusę eisią autobusai.

— Varėnoje yra 8 krautuvės, iš jų trys yra krikščionių rankose, kitos — žydų. Be to, čia veikia kooperatyvas „Darbas", pieninė ir lentpiūvė. Šalia to yra valsčiaus įstaiga, paštas, Miesto teismas ir lenkų Raudonojo Kryžiaus skyrius.

— Užmezgus santykius su Lietuvos Valstybe, šios ir anos pusės abi Varėnos tikisi turėsiančios dpugiau naudos. Spėjama, kad čia būsiąs svarbus prekybos mazgas. O jeigu dar bus susijungta su ana puse geležinkeliu, tai čia galės būti ir gana didelis judėjimas. Šios pusės Varėna išaugtų, išsiplėstų. *J.*

Mergažeris, Varėnos valsč. *Žmonių veikimas.* Šiame kaime yra daug lietuviško jaunimo. Dabar, nebeturėdamas Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyriaus, jis platesnės veiklos nerodo. Pirmiau rengė vakarus, akademijas, darė susirinkimus. Dabar to jau nebėra. Bet vis dėlto vietos jaunimas nesnaudžia. Jis šviečiasi, lavinasi, kiek išgali. Turi savo knygų ir beveik kiekvienas išsirašo lietuviškus laikraščius. Čia „Aido" ateina 10 egz.

— Mergažerio kaimas yra priskirtas prie vadinamojo palinijo ruožo. Dėl to anksčiau vietos žmonių judėjimas buvo suvaržytas. Dabar jau laisviau. Šventadieniais jaunimas jau gali susirinkti ir pasilinksminti.

— Mergažerio jaunimas nupirko Varėnos bažnyčiai vėliavą, kurios vienoje pusėje yra žodžiai: „Šventųjų darbai temokina mus amžinai", antroje pusėje — „Garbinkime Dievą su Jo angelais ir šventaisiais". Be to, yra paaukoję daugiau kaip 20 auks. šv. Kazimiero paveikslui įsigyti, kuris bus bažnyčios altoriuje.

— Gegužės mėnesį vietos žmonės rengė pas save lietuviškas gegužines pamaldas. Grįždami namo padainuodavo ir lietuviškų dainų.

Mergažerio Petras.

Papiškė, Valkininko valsč. *Negavo leidimo nusipirkti žemės.* Šių metų vasario mėnesį buv. valstybinės mokyklos mokytojas Mykolas Abaravičius buvo nusiuntęs per apskrities storastiją Vilniaus Vaivadijos Įstaigon prašymą, kad jam leistų Valkininko miestelyje nusipirkti namą su daržu. Dabar, birželio 1 dieną M. Abaravičius gavo iš vaivadijos pranešimą, kad jo prašymas išspręstas neigiamai.

Mokyt. M. Abaravičius per trejus metus buvo valstybinės pradžios mokyklos mokytojas. Šiais mokslo metais dėl ilgesnį laiką užtrukusios ligos buvo nuo darbo atleistas. Pasveikęs kreipėsi į švietimo įstaigas, kad vėl jam duotų mokytojo vietą, bet teigiamų pasėkų jis nesusilaukė.

Papiškietis.

Vydeniai, Varėnos valsč. *Remia parapijos bažnyčios reikalus.* Vydenių kaimo gyventojai nutarė savo Kalesnykų parapijos bažnyčios reikalams paskirti visus pinigus, kuriuos jiems valdžia išmokės už nusavintą plento išvedimui žemę. Apskritai, šios parapijos lietuviai savo bažnyčios palaikymu rūpinasi pavyzdingai.

Žemės Mėnulis.

Kančiaginas, Melagėnų valsč. *Domisi sportu.* Kol turėjome Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrių, mes rengėme lietuviškus vakarus, darėm susirinkimus, skaitėme paskaitas ir pastatėme paminklinį kryžių. Dabar tokio veikimo jau nebėra.

Bet ir dabar vietos lietuviškas jaunimas laisvąjį laiką leidžia pavyzdingai. Daugiausia jis domisi sportu, o ypač dažnai pažaidžia tinklainiu. Tik gaila, kad tuo tarpu sportu domisi vien vaikinai, o mergaitės nenori to ir žinoti. Mat, jos bijo saulėje nudegti veidų, manydamos, kad nudegę jų veidai būsią negražūs. Tuo tarpu jos nežino, kad tik nudegęs žmogus pasidaro gražus ir sveikas, o juo labiau, jei dar sportuojasi ir lavina savo kūno jėgas. Kitur merginos nuo vaikinų neatsilieka. Jos prietarų nesilaiko. Kai kur merginos sporto srityje pralenkia ir vyrus. Laikas būtų susiprasti ir šio kaimo merginoms.

Mikas.

Petkūniškė, Apso valsč. *Ūkiškas gyvenimas.* Mūsų kaimas pradėjo skirstytis į vienkiemius 1936 metais. Pernai jau kiekvienas turėjome savo atskirą sklypą.

Šio kaimo laukų žemė įvairi: baltžemis, jauros, molinės, juodžemis, smėlis.

Išsiskirstę į vienkiemius, petkūniškiečiai pradėjo sodinti medelius, kurie bus užveja ir papuoš jų sodybas. Kol buvo kaime, jie medžių neturėjo.

Anksčiau šiame kaime buvo 30 ūkių, dabar 40. Ūkininkai daugiausia mažažemiai, valakinio nė vieno (čia valakas 24 ha). Anksčiau du ūkiai turėjo po $^2/_3$ valako, šeši ūkiai po $^1/_2$ val., septyniolika ūkių po $^1/_4$ val. ir keturi ūkiai po $^1/_6$ val. Dabar keturi ūkiai turi po 10—17 ha, o kiti po 5 — 7 ha. Kai kurie yra nusipirkę žemės (1923 — 1924 m.) iš parceliuotų apylinkės dvarų.

Simanas Kimsinis.

MANO PASTABOS

Laimingos kelionės!

Dabar, mat, vasara, kada daugelis svajoja kur nors išvažiuoti, pasilsėti, pasaulio pamatyti. Važinėja miestiečiai, nes kaimo žmonėms vasarą nėra laiko ne tik važinėti ir svečiuotis, bet kartais nėra kada ir pavalgyti, valandėlę kitą snusterti. Užtat miestų gyventojai jau nuo Velykų pradeda galvoti, kur geriau būtų išvažiuoti (jei turi už ką), kur geresni kurortai, kur smiltingesni pliažai. Bet daugiausia, tur būt, stumdosi po įvairius kraštus visokio plauko plunksnagraužiai, gražiau pavadinus—žurnalistai, žmonės, kurie nerašydami ir dienos negali pagyventi. O kad būtų apie ką rašyti, reikia visur buvoti, viskas matyti, girdėti, žinoti. Todėl kas kur ir kada ištrūkęs dumia, kur akys veda, kur kojos neša, ir paskui skaitome įvairius reportažus, įspūdžius, kartais vaizdelius ir panašiai.

Šiuo metu lenkų žurnalistus labiausiai traukia Lietuvos Valstybė, kurioje nuo šių metų kovo 19 dienos yra viskas, ką turi turėti kiekviena nepriklausoma valstybė ir kiekviena kultūringa tauta. Iki tol, kaip informuodavo mus lenkų spauda, Lietuvoje nieko gero nebuvę. Na. Bet tai nors ir netolima, bet vis dėlto praeitis, kurios daugelis nenorėtų minėti ir yra pasiryžę gyventi dabarties gerais norais. Tik gaila, kad pamirštama, jog gerais norais, kaip sakoma, pragaro dugnas išgrįstas.

Pirmieji į Lietuvą, kaip minėta, svajoja patekti lenkų žurnalistai, kurie jau dabar pasirūpino amžinų plunksnų, padarė rašalo atsargą, nusipirko apystorius bloknotus ir laukia, kada gi pagaliau atsidarys vartai ir pamatys, ar po kovo 19 dienos verta apžiūrėti Lietuvos Valstybė. Tačiau visas blogumas—tai lietuvių kalba. Ir kam ją Dievas leido į šį pasaulį, kam dovanai reikia laužyti liežiuvis. Tiesiog nuostabus yra lietuvių užsispyrimas kalbėti savo gimtąja kalba. Nei šis, nei tas. O kai jie, susitikę kaimynus, kurie nemoka lietuviškai, ima kalbėti ne kaimynų kalba, bet kuria kita, tai jau „nekultūringi", „neišauklėti". Bet tie, kurie norėtų kuo greičiau pamatyti Lietuvos Valstybę, apsimeta lietuvių bičiuliais ir netgi vieną kitą žodį lietuviškai parašo.

Štai vienas žymesniųjų lenkų rašytojų Kornelis Makušinskis neseniai „Kurjer Warszawski" skiltyse pasigyrė gavęs iš Lietuvos nuo nepažįstamo asmens laišką. Iš tikro, nei jis gavo, nei ką. Bet artėjant tiesioginiam susisiekimui, ryžosi nepagailėti Lietuvai gražių žodelių ir netgi pasirodė „mokąs" lietuviškai. O kaipgi!

Pavyzdžiui, reikia sakyti: „K a t a t r u k t o". Ką tai reiškia? Autorius verčia į lenkų kalbą „B o g d a i b y ś p ę k ł". Dabar mes išversime į lietuvių kalbą: „K a d t u t r u k t u m".

Pasirodęs mūsų tautos bičiuliu ir mokančiu lietuviškai, autorius savo ilgoką feljetoną baigia šitaip:

„Jeigu kada nors Lietuvos Konsulatas leis man nuvykti Lietuvon, šalia vizos turės man įrašyti pastabą, kad vykstu į Lietuvą ...lirikos reikalais ir vežuosi su savimi daug meilės".

Kaip pasielgs Lietuvos Konsulatas su p. Makušinskiu ir su daugeliu kitų plunksnagraužių, sunku pasakyti. Bet, jei duos Dievas, mes ramiai galime jiems palinkėti laimingos kelionės, būdami tikri, kad, jeigu lenkų žurnalistai vyks pamatyti Lietuvos, neturėdami jokių kitų tikslų, jie bus sužavėti. Tik tegu priima domėn, kad tautinis lietuvių atgimimas nėra svetimųjų darbas, bet visos mūsų tautos laimėjimas, kuris yra jau amžino pobūdžio, ne laikinis.

R. M.

Kuriems rūpi mūsų krašto lietuvių visuomenės reikalai ir lietuviškos spaudos palaikymas,—kviečiame išsirašyti dažniausiai leidžiamą Vilniaus lietuvių laikraštį — „Aidą".

VILNIAUS KRONIKA

Pirmininkas p. K. Stašys sugrįžo

Uždarytojo Vilniaus Lietuvių Tautinio Komiteto pirmininkas p. K. Stašys su ponia gegužės mėnesio pabaigoje buvo išvykęs Lietuvos Valstybėn — į savo mirusiojo brolio laidotuves. Ten pabuvo apie porą savaičių. Birželio mėn. 10 dieną sugrįžo į Vilnių.

Pirmininkas p. K. Stašys Lietuvos Valstybėn ir atgal į Vilnių važiavo pro Latviją.

Lietuvių suvažiavimo programa

„Aido" 12 nr. esame rašę, kad birželio mėn. 26 ir 27 dienomis numatyta Vilniuje sukviesti pirmąjį šio krašto lietuvių atstovų suvažiavimą, kurio tikslas—aptarti lietuvių visuomenės tautinius ir kultūrinius reikalus.

Teko sužinoti, kad suvažiavimui numatyta tokia programa: 1) suvažiavimo atidarymas, 2) suvažiavimo prezidiumo rinkimai, 3) paskaita, 4) diskusijos, 5) laisvi sumanymai.

Suvažiavimo atsakingas asmuo kun. K. Čibiras.

Suprantama, suvažiavimas įvyks, jei bus gautas Vilniaus Miesto storastos leidimas.

Dėl Lietuvių Mokslo Draugijos

Pasklidus žiniai, kad Lietuvių Mokslo Draugija (įsteigta 1907 metais) galutinai esanti uždaryta, Draugijos valdybos nariai painformavo apie dabartinę padėtį visas lenkų mokslo įstaigas, su kuriomis Draugija per keliasdešimt metų palaikė ryšius.

Ir Lietuvių Šv. Kazimiero D-ja turi skolų

Uždarytos Liet. Šv. Kazimiero D-jos valdyba sužinojo, kad šios draugijos valdiškas kuratorius adv. Vilianovskis, Vilniaus Miesto Storastijos išduotu liudymu pasiremdamas, pasiskolino 12 tūkstančių auksinų ir kaip garantiją užstatė ipotekoje įrašytą draugijos nejudomąjį turtą — namus, kurie yra Polocko gatvėje Nr. 20.

Svečiai iš Kauno

Birželio 12 dieną Vilniuje viešėjo Lietuvos Ministerių Kabineto kanceliarijos direktorius Žilinskas ir Žemės Ūkio Ministerijos direktoris Vl. Tiškus. Svečiai tą pačią dieną sugrįžo atgal į Kauną.

Antroji „Aido" konfiskata

Vilniaus Miesto Storastijos sprendimu „Aido" 12 numeris sukonfiskuotas už straipsnį „Lietuvos Lenkijos ar lietuvių lenkų santykiai". Todėl skaitytojai tą numerį yra gavę su pleike.

Sukonfiskuotas ir „Kurjer Wileński"

Birželio 9 dieną Vilniaus Miesto storastos sprendimu buvo sukonfiskuotas Vilniaus lenkų ozoniečių organas „Kurjer Wileński" už straipsnį, kuriame buvo įterptas į lenkų kalbą išverstas buv. Kauno burmistro Jono Vileišio pareiškimas dėl galutinio Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos uždarymo.

Laukia prekybos

Lietuvos ir Lenkijos vyriausybių atstovams pradėjus tartis dėl prekybos derybų, pirmiausia sukruto Vilniaus lenkų pramonės ir prekybos įstaigos. Vilniaus Prekybos ir Pramonės Rūmai šiomis dienomis sudarė atskirą komisiją, kuri domėsis Lietuvos Valstybės pramone ir prekyba. Birželio 10 dieną įvykusiame tos komisijos posėdyje jau buvo skaitytas referatas apie galimą prekių gabenimą iš Vilniaus į Klaipėdos ir Mintaujos uostus.

Lietuviški vakarai neįvyks

Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija šį mėnesį norėjo surengti lietuviškus vakarus šiose Švenčionių apskrities vietose: Kretonyse, Ceikiniuose, Melagėnuose, Ignalinoje, Švenčionyse, Daugėliškyje ir Švenčionėliuose. Buvo numatyta vaidinti M. Gogolio komediją „Piršlybos", S. Čiurlionienės kom. „Pinigėliai" ir religinio turinio drama „Marija Magdalietė".

Teko sužinoti, kad tiems vakarams negauti Švenčionių apskrities storastijos leidimai. Vadinasi, vakarai neįvyks.

Be to, negautas Vilniaus Miesto Storastijos leidimas suvaidinti „Pinigėlių" Vilniuje (birželio 12 d.)

Tardė dėl knygų.

Birželio 10 ir 11 dienomis Vilniaus Apygardos teismo tardytojas ištardė lietuviško knygyno savininkę Anelę Rastenytę ir buv. Liet. Šv. Kazimiero D-jos sekretorių Romualdą Bogdaną-Bagdanavičių. Ištardyta dėl lietuviškų knygų, kurios iš jų buvo paimtos kratos metu šių metų kovo mėnesį.

„Kultūros" D-jos valdyba

Birželio 6 d. Vilniuje įvyko metinis „Kultūros" D-jos narių susirinkimas. Jame išrinkta nauja valdyba, kurios sudėtis tokia: Antanas Krutulys—pirmininkas, red. Jonas Latvys — vicepirmininkas, žurnal. Vincas Žilėnas — iždininkas ir mokyt. Steponas Šulija — sekretorius.

„Kunigo diena"

Vilniaus arkivyskupas išleido arkivyskupijos parapijoms laišką, kuriuo ragina birželio, liepos ir rugpiūčio mėnesiais paminėti „Kunigo dieną," kurios tikslas — populiarinti kunigo idėją tikinčiųjų tarpe.

Naujas skyrius prie Vrublevskių bibliotekos

Teko patirti, kad prie Vrublevskių bibliotekos Vilniuje yra įsteigtas Romerių šeimos vardo skyrius, kuriame yra sukrauta įvairūs dalykai, susiję su visos Romerių šeimos gyvenimu. Sukrauta paveikslai, dokumentai, fotografijos ir panašiai.

Tarp kitko į šį skyrių atidavė savo numizmatikos rinkinį dabartinis Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. Mykolas Romeris.

Dėl pašalpų

Lietuvių Ūkio Draugijos valdybos nariai ir tarnautojai per 4—7 metus mokėjo Visuomenės Draudimo Įstaigai mokesčius. Draugiją uždarius, nuo šių metų vasario mėnesio jie buvo nuo darbo atleisti ir kaip bedarbiai pagal įstatymą per 9 mėnesius dabar turėtų gauti pašalpas. Bet, kaip girdėti, tuo reikalu nusiųsti centralinei Visuomenės Draudimo Įstaigai Varšuvoje prašymai iki šiol vis dar neišspręsti.

Padėka

Gerb. Šv. Mikalojaus parapijos klebonui kun. K. Čibirui už gražų pasitikimą ir išlydėjimą, Gerb. kun. Pr. Bieliauskui ir kun. K. Gečiui už pagalbą vadovaujant Kalvarijose ir Vilniaus lietuvių visuomenei už nuoširdų ir vaišingą priėmimą ir patogių nakvynių parūpinimą šiuo lankiusiųjų Vilniaus Kalvarijas Švenčionių parapijos lietuvių vardu tariu nuoširdų lietuvišką ačiū.

Kun. J. Dubietis,
Švenčionių dekanas.

Redakcijos atsakymai

Punskiečiui. Dėl atsargumo šį kartą įdėsime tik apie patį įvykį. Tokiais atvejais kitaip daryti negalima. Prašome ir kitokių naujienų.

Mikui. Įdėjome tik tas žinias, kurios galima.

Mergažerio Petrui. Jeigu yra liudytojai, apie tą įvykį galima būtų pranešti kopo vadovybei Varšuvoje.

Bijūnėliui. Neaiškiai parašėte. Sunku suprasti, kas ten buvo. Kitą kartą prašome neužmiršti pažymėti kada, kur, kas ir ką yra veikę, darę ir t. t.

Žemės Mėnuliui. Apie pamaldas palikome, nes neaišku, kokia dabar yra jų tvarka.

Auksuoliui. „Aidas" galima išsirašyti ir pašto įstaigose. Bereikia tik paimti „Przekaz rozrachunkowy" ir atsiųsti pinigus. Amerikoje gyvenančiam broliui galite išrašyti tuo pačiu būdu. Tik reikia pažymėti jo tikslus adresas.

Tautieti!

Kai būsi Vilniuje, nepamiršk nusipirkti sau ir savo kaimynams gražų įdomų su gaidomis giesmynėlį (kantičką) **į amžnatvę lydint**

Jame rasi:

1. maldų ruošiant ligonį išpažinčiai, ir giesmių pasitinkant kunigą su Švenčiausiuoju,
2. maldų, prašančių ligoniui sveikatos arba laimingos mirties,
3. daugybę giedamų prie numirėlio giesmių,
4. Dovydo psalmių,
5. Ir visa, kas reikia giedoti lydint numirėlį į bažnyčią ir į kapus.

Gausi lietuvių knygynuose ir tik už 1 auks. 50 sk.

Dūkšto Bažnytinis Komitetas birželio mėn. 16 d. (Dievo Kūno šventėje) rengia

Dūkšte lietuvišką vakarą

Programoje: 1) M. Gogolio 3 paveikslų komedija „Piršlybos", 2) tautiški žaismai ir šokiai.

Pradžia 7 val. vak.

Amerika neatsisako bendradarbiauti su kitomis valstybėmis

Šiomis dienomis Jungtinių Amerikos Valstybių užsienių reikalų ministeris (juos ten vadina sekretoriais) Hul per radiją pasakė politinę kalbą, kurioje išdėstė Amerikos bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis sąlygas. Jau pat pradžioje savo kalbos jis nurodė, kad Amerika taip pat turinti pareigą prisidėti prie pasaulio nuraminimo ir pasiryžusi bendradarbiauti su kitais, kas sieks to pačio tikslo. Amerika esanti pasiryžusi remti kiekvieną, kas panorės atstatyti sveiką bendradarbiavimą ūkiškoje srityje, kas stengsis sumažinti savo ir kitų apsiginklavimą, kas rūpinsis padaryti karus žmoniškesniais, kas prisidės prie tarptautinio bendradarbiavimo pagyvėjimo apskritai.

Kitą dieną Hulio pavaduotojas tą mintį išdėstė dar aiškiau. Jis smarkiai pabrėžė, kad Amerika kovosianti su visais, kas jėga kėsinsis ardyti taiką.

Hulio ir jo pavaduotojo kalbos gyvai aptariamos spaudoje. Daug kas nurodo, kad Amerika nepabūgsianti įsikišti ir į Europos reikalus, jei matysianti, jog joje stipresnieji skriaudžia silpnesniuosius.

KARAS KINIJOJE

Japonai rengiasi prie mūšio už Hankau.

Mūšiai tarp kiniečių ir japonų eina prie geležinkelio, kuris veda į laikinąją Kinijos sostinę Hankau. Japonai labai norėtų įtraukti Čangkaišeką į didesnį mūšį, kad galėtų sunaikinti jo kariuomenę. Čangkaišekas tai mato, kad geriau apginkluoti japonai gali sumušti jo armiją, ir todėl tokio mūšio vengia. Iki šiol jam ir sekėsi tai padaryti.

Japonai, matyti, yra pasiryžę priversti Čangkaišeką stoti mūšin prie Hankau. Jie yra sumanę iškelti kariuomenę Kinijos pietuose, paimti Kantoną ir iš jo, geležinkelio besilaikydami, pulti Čangkaišeko kariuomenę iš pietų. Kiniečiai tokiu būdu vėl būtų suimti iš dviejų pusių, kaip tai buvo ir prie Sučau. Netolima ateitis parodys, kaip pasiseks japonams šį savo planą įgyvendinti.

Japonai vis nesiliauna bombardavę Kinijos miestų. Labiausiai nukentėjo Kantonas. Nėra tos dienos, kad lėktuvai jo neaplankytų po kelis kartus. Miestas jau liko be vandens ir šviesos, nes vandentiekiai ir elektros stotys sunaikintos. Gyventojai iš miesto bėga.

KARAS ISPANIJOJE

Nacionalistai prie Kasteiono

Nacionalistai puola vyriausybininkus visu frontu nuo Teruelio iki Viduržemio jūros. Vieta čia, kaip sakėme, kalnuota ir joje lengva gintis, puolikas turėtų didelių nuostolių. Todėl nacionalistai smarkiau puola vyriausybininkus arčiau jūros, kur lygumos. Čia jiems pasisekė užeiti vyriausybininkams iš užpakalio ir priversti juos trauktis iš gerai sustiprintų kalnuose pozicijų.

Birželio 11 d. nacionalistai prisiartino prie Kasteiono, didesnio miesto prie Viduržemio jūros, ir tikisi netrukus jį paimti. Iš čia jiems bus atviras kelias Valencijon.

Miestų ir laivų bombardavimai

Nacionalistų lėktuvai pradėjo be pasigailėjimo bombarduoti raudonųjų miestus ir uostus. Buvo subombarduoti Barcelona, Kastelonas, Valencija, Alikante ir kiti. Alikante apylinkėse sunaikintas amunicijos fabrikas ir išardytas geležinkelis į Valenciją.

Uoste arti jūros pakraštės nacionalistų lėktuvai pradėjo mėtyti bombas į prekinius laivus. Jie sunaikino kelis anglų, prancūzų ir olandų laivus. Laivų bombardavimas labai suerzino anglus. Jie rengiasi siūlyti Nijono sutartį praplėsti: visos valstybės, pasirašiusios Nijono sutartį, turėtų saugoti prekybos laivus ne vien nuo povandeninių laivų, bet ir nuo lėktuvų puolimų.

Apie nacionalistų skylimą

Kai kuriuose laikraščiuose buvo pasirodžiusių žinių, kad pietų Ispanijoje įvyko nesusipratimų tarp ispanų ir italų bei vokiečių. Pasakų laikraščių, ispanai atsisakė bendradarbiauti su italais ir vokiečiais ir mėgino juos išvyti iš ten. Italai ir vokiečiai už tai, esą, yra suėmę nemažą skaičių aukštų ispanų karininkų. Pasirodo, kad tokios žinios — grynas prasimanymas. Žinomas generolas Liano per radiją jas griežtai paneigė, pridurdamas, kad jokių nesusipratimų nebuvo ir nėra ir kad ispanai iš vien veikia su italais ir vokiečiais talkininkais.

Gražiai pakalba, kitaip pasielgia

Italijos ministeris Čiano apie politiką

Birželio 2 d. Italijos mieste Milane susirinko italų istorikų kongresas. Kongresą atidarė užsienių reikalų ministeris Čiano ir pasakė kalbą, kurioje nupasakojo Italijos politikos siekius pastaruoju metu. Tąja kalba susidomėjo spauda ir kitų valstybių politikai.

Italijos politika, — sakė min. Čiano, — remiasi vadinamąja Ryma-Berlyno ašimi. Ta ašis neseniai buvo išbandyta ir parodė savo jėgą. Jos jėga reiškiasi ir Ispanijoje, iš kur klastingasis bolševizmas buvo norėjęs suduoti smūgį fašizmui ir hitlerizmui iš užnugario. Šiomis sunkiomis taikai valandomis prie Italijos ir Vokietijos prisidėjo ir Japonija, sekdama kovą komunizmui. Jos vedamas karas Kinijoje yra tik karas su komunizmu, kurio įtakai pateko Kinijos vyriausybė. Europoje Italija turinti draugų Balkanų pusiausalio ir Podunojės valstybių tarpe. Santykiai su Vengrija ir Albanija labai draugiški, su Jugoslavija patenkinami.

Italija, pasak Čiano, vedanti taikos politiką. Tai, esą, jau suprato Anglija ir jos politikos vairuotojai— Čemberleinas ir Halifaksas — nepabūgo tai pasakyti visam pasauliui, sudarydami su Italija draugingum sutartį.

Apie Prancūziją Čiano neprasitarė nė žodžiu. Iš jo pagyrimu Čemberlainui ir Halifaksui galima suprasti, kad jis laukia tokio pat žingsnio iš Prancūzijos pusės, kokį yra padariusi Anglija. Trukdo tik naminis karas Ispanijoje ir Prancūzijos kairieji.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-03.